

NOU 2023:23 HELHETLIG FORVALTNING AV AKVAKULTUR FOR BÆREKRAFTIG VERDISKAPING - HØRINGSVAR MED MERKNADER

Oppsummering

- Dødeligheten må reduseres og dyrevelferden må bedres i oppdrettsnæringen.
- Krav om å oppfylle sektorregelverket på fiskevelferd og fiskehelse må vektlegges mer som forutsetning for å få og beholde selskapstillatelser/ produksjonsvolum. Vekst må forbeholdes virksomheter som over tid har drevet og driver etter regelverket for fiskevelferd og fiskehelse.
- Reell risiko for reduksjon av selskapsbiomasse er trolig det overordnet viktigste insentivet for bærekraftig verdiskapning og langsiktige løsninger.
- Det vil være betydelig gevinst for bærekraftig verdiskapning i å se og bruke sektorregelverk og tildelingsregelverk etter akvakulturloven bedre i sammenheng.
- Det må gjøres nødvendige grep for samlet omlegging i områder der miljøtilstand i området er i rødt og dødelighet, fiskehelse og fiskevelferd ikke er under kontroll.
- Bestemmelser om tilbaketrekking ved manglende etterlevelse av vårt sektorregelverk bør operasjonaliseres opp mot den enkelte virksomhet, både for drift på lokalitet og opp mot produksjonsvolum på selskapstillatelsesnivå etter akvakulturloven.
- Antallsbegrensning av fisk i kombinasjon med mengdebegrensning i biomasse (MTB) må utredes mer.
- Trafikklyssystemet bør beholdes for områdevis regulering av miljøpåvirkning. Regelen om unntaksvekst i produksjonsområdeforskriften må strammes vesentlig inn.
- Potensialet i bruk av ny teknologi og digitale løsninger innen drift, for kunnskapsinnhenting om fiskehelse, fiskevelferd og miljøtilstand til bruk i produksjonsregulering må utredes mer
- Det er hverken hensiktsmessig eller nødvendig å ta inn henvisning til fiskevelferd og fiskehelse direkte i akvakulturlovens formålsbestemmelse.
- Arbeid med arealplanlegging må styrkes og innebære at nye områder planlegges og gis lokalitetstillatelser med blandet teknologi.
- Både særtillatelser og bruk av særlige vilkår for tildeling av selskapstillatelser, bør opphøre.
- Skillet mellom settefisk og matfisk kan utredes nærmere med sikte på opphevelse.

Innledning

Oppdrettsnæringen i Norge er preget av betydelig vekst, omstrukturering og utvikling gjennom de 20 siste år. Veksten har også medført at næringen står overfor betydelige utfordringer med dårlig fiskevelferd og fiskehelse.

Ut fra dagens status og sett i lys av EU sitt grønne skifte, er det nødvendig å endre gjeldende regulering og etablere nye tiltak for å sikre etterlevelse, bærekraftig produksjon og utvikling av havbruksnæringen. Skal produksjonen av oppdrettsfisk i Norge vokse og bli mer bærekraftig, er tillit hos forbrukere og myndigheter i land som importerer norsk sjømat viktig. Fiskehelse, biosikkerhet og fiskevelferd for akvakulturdyr er forutsetninger for å drive bærekraftig akvakultur.

NOU 2023: 23 belyser viktige problemstillinger og foreslår mulige tiltak som kan gi grunnlag for videre arbeid med å utvikle framtidens havbruksforvaltning i Norge. Mattilsynet slutter seg til flere av forslagene. Tiltakene som foreslås er imidlertid ikke tilstrekkelige til å bedre den alvorlige helse- og velferdssituasjonen i norsk oppdrettsnæring, hverken opp mot gjeldende produksjon eller med tanke på ønsket vekst. Enkelte tema som er lite berørt i utredningen kan med fordel belyses i mye større grad ut fra betydning og potensiale for nåværende og framtidige helhetlige løsninger.

I vårt hørings svar peker Mattilsynet på behovet for å ta grep om gjeldende forvaltning og muligheter for hvordan dette kan gjøres mer helhetlig for å tilrettelegge for videre bærekraftig verdiskaping.

Flere prosesser går nå parallelt både hos næring og myndigheter og gir mulighet for samlede gode grep. Stortingsmelding dyrevelferd kan gi forslag til konkrete og nødvendige tiltak fra myndighetenes side. Tillyst Stortingsmelding havbruk kan ytterligere utfylle disse med nødvendig fokus på fiskevelferd, fiskehelse og biosikkerhet. Mattilsynet ser fram til å bidra inn i denne prosessen. Vi ønsker å være en aktiv bidragsyter og premissgiver inn i arbeidet for å ivareta vårt samfunnsoppdrag og tilrettelegge for gode løsninger for næring og hos forvaltning.

Vårt hørings svar her gir hovedlinjer, innspill og tilslutninger som vi kan utdype i det videre arbeid.

Generelle forutsetninger

Akvakultur i Norge i dag er vesentlig fisk, og overveiende laksefisk. Skal du drive akvakultur med dyr, må du også følge reglene for hold av dyr gjennom dyrevelferdsloven, matloven og EUs dyrehelselov, Animal Health Law (AHL). Å få og beholde nødvendige tillatelser etter sektorregelverket er en forutsetning for å få og beholde akvakulturtillatelse til produksjon.

En viktig del av bildet i tilknytning til akvakulturproduksjon av fisk, er EØS- avtalen og et etter hvert fullharmonisert forordningsbasert EØS-regelverk på svært sentrale områder knyttet til produksjonen. Fiskehelseregelverket er en del av EUs dyrehelseforordning (AHL), som gjelder både landdyr og akvatiske dyr. Deler av dyrevelferdsregelverket er også EU-forordninger implementert gjennom EØS-avtalen, og mer er i utvikling. Matregelverket er EU-forordninger, det samme gjelder fôr og biprodukter. Forvaltning og kompetanse på disse områdene, og sammenhenger mellom dem er vesentlig for attestutstedelser og markedsadgang for det som produseres av akvakulturprodukter i dag. Det er også vesentlig for videre utvikling innen akvakultur av både produksjon av mat fra dyr og andre produkter til mat, ingredienser, eller som fôr eller gjødsel. Mattilsynet har pr i dag store interne gevinster av kompetansedeling og tverrgående oppgaveløsning innen dyrehelse, dyrevelferd, mattrygghet, fôr og innsatsvarer og internasjonalt arbeid. Dette er en utvikling som kommer til å forsterke seg ytterligere de kommende årene.

Tema som må belyses mer enn det utredningen går inn på

Dødeligheten må reduseres og dyrevelferden må bedres i oppdrettsnæringen

Fiskevelferd er ikke tilstrekkelig adressert i utredningen og må utredes i sammenheng med forslag til løsninger under kapitlene om miljøpåvirkning og tillatelsesregulering. Etter vår oppfatning er de alvorlige helse- og velferdsutfordringene for fisk i oppdrett hovedproblemstillinger i dagens akvakulturnæring.¹ Fiskevelferd er del av bærekraft² og dødelighet en del av fotavtrykk. Pr nå vil noen forslag i NOU 2023:23 ivareta fiskevelferd, noen innebærer ingen endring fra dagens status, noen forslag vil innebære dårligere velferd.

Ansvaret for å fremme fiskevelferd og fiskehelse ligger først og fremst hos virksomhetene som har fått akvakulturtillatelse. Over mer enn ti år har nå har imidlertid sykdoms- og velferdsrelatert dødelighet vært svært høy og mer eller mindre uendret i tall, mens årsakene forandrer seg. Se Veterinærinstituttets Fiskehelse rapport 2022, s 4 og flg.³

Dødelighetstall er én faktor som sier noe om fiskevelferdsproblemer. Men ikke all fisk som har dårlig velferd dør og blir en del av dødelighetsstatistikken. Tall for nødslaktning er en annen faktor som tegner bildet av status for fiskevelferd. Klassifisering av fisk som blir slaktet ordinært er en tredje, der vi nå finner en økende andel produksjonsfisk. Alvorlige enkeltsaker fra tilsyn og kontroll, samt bekymring fra fiskehelsetjenester, forskerhold, og oppdrettsvirksomheter understøtter også at det er betydelige utfordringer i dagens produksjon.

Krav om å oppfylle sektorregelverket på fiskevelferd og fiskehelse må vektlegges mer som forutsetning for å få og beholde selskapstillatelser/ produksjonsvolum.

Utviklingen over så mange år viser at beskyttelse av dyrehelse og kanskje særlig dyrevelferd ikke har vært god nok i hold av akvakulturdyr. Beskrivelsen av helhetlig forvaltning av akvakultur for bærekraftig verdiskapning må etter vår oppfatning derfor ta med i videre arbeid at det å følge regelverket for helse og dyrevelferd er en forutsetning for å få og beholde akvakulturtillatelser/ produksjonsvolum. Vi kan f. eks ikke vurdere tiltak knyttet til miljøpåvirkning fra lakselus uten å se hen til at bekjempelse av lakselus i dag, med de former for lusebekjempelse som er mest utbredt, innebærer alvorlige velferdskonsekvenser. Det må også være en forutsetning at fiskevelferd og fiskehelse er godt ivarettatt, før eventuelle tiltak og insentiver for ytterligere vekst iverksettes. Vekst må forbeholdes virksomheter som over tid har drevet og driver etter regelverket for fiskevelferd og fiskehelse.

Eksempler på hva dagens dødelighetstall utgjør i antall fisk og volum, tilsier at tiltak for bedre helse og velferd vil kunne gi vekst i seg selv.⁴

Havbruksutvalget viser til Menon-rapporten «Virkemidler for redusert fiskedødelighet i oppdrettsnæringen»⁵ i kap. 6 og kap. 9. Problemstillinger som er belyst i rapporten kan med fordel trekkes inn på bredere basis, som en del av grunnleggende utfordringer.

¹ [Mattilsynets innspill til ny Stortingsmelding dyrevelferd 15.09.2023](#), se særlig pkt 1, pkt 2.1 og 2.4.

² [Bærekraftsmålene - regjeringen.no](#)

³ [Fiskehelse rapporten 2022 \(vetinst.no\)](#)

⁴ Dødelighet: Over 50 millioner matfisk pr år. Med anslått snittvekt 3 kg, tilsvarer dette volumet av 192 tillatelser à 780 tonn MTB. Dødelighet for settefisk og rensefisk kommer i tillegg. En 0-visjon for dødelighet er ikke aktuelt eller mulig innenfor industriell produksjon av dyr til mat. Men aktive grep må nå iverksettes for å få ned dødelighetstall og bedre velferd og helse.

⁵ [2022-158-Virkemidler-for-reduert-fiskedødelighet-i-oppdrettsnaeringen.pdf \(menon.no\)](#) Grønvik, Oddbjørn, Grünfeld, Leo, Alvestad, René, Espmark, Åsa og Rognsås, Lotte L. (2022). Oslo: Menon Economics

Reell risiko for reduksjon av selskapsbiomasse er trolig det overordnet viktigste incentivet for bærekraftig verdiskapning og langsiktige løsninger

For å kunne si noen om hvilke tiltak som kan ha effekt i et produksjonsreguleringssystem må det sees på hvilke mekanismer som er styrende. Utvalget nevner i kap. 8 og kap. 9 rapporten «Kostnadsutvikling i oppdrett av laks og ørret: Hva koster biologisk risiko?»⁶ Men så langt vi ser går man lite inn på ulike tiltak og mulige effekter opp mot hovedutfordringene med fiskevelferd og -helse. Rapporten det her vises til gir en del vurderinger som med fordel kan sees mer hen til i en videre utredning.

Summen av produksjonsvolum på selskapstillatelsesnivå gir det såkalte biomassetaket for en virksomhet. Målet for virksomhetene er at produksjonen til enhver tid skal ligge så tett opp mot dette taket som mulig, for maksimal inntjening med minimal kostnad.

Å produsere med for dårlig fiskevelferd og fiskehelse kan i dag gjøres med god lønnsomhet, ut fra dagens samlede regler og (manglende) risiko for reaksjoner ved drift utenfor regelverket. Fokus i dag er primært rettet mot å unngå nedtrekk i produksjonsvolum / kvalifisere for unntaksvekst etter trafikklssystemet. Ulike virksomheter innretter sin drift ulikt, men mekanismen forklarer trolig mye av den nå mer statiske dødeligheten og vedvarende velferdsutfordringer på generell basis.

Ut fra mekanismens betydning vil risiko for nedregulering av taket på selskapstillatelsesnivå ved manglende overholdelse av sektorregelverket være kanskje det mest effektive virkemiddelet for å fremme bedre fiskevelferd og fiskehelse. Dette må tillegges stor vekt inn i en samlet utredning og inn i vurderingen av hvilke tiltak en mener kan ha betydning samlet sett.

Det vil være betydelig gevinst for bærekraftig verdiskapning i å se og bruke sektorregelverk og tildelingsregelverk etter akvakulturloven bedre i sammenheng

Utvalgets mandat retter seg i stor grad mot problemstillinger knyttet til akvakulturlovens virkeområde og produksjon på selskapstillatelsesnivå. Mattilsynet mener potensialet i bedre sammenheng i bruken av regelverket på selskapstillatelse og sektorregelverket på lokalitetsnivå og konkrete grep i begge regelsett, bør utredes nærmere. Sammenhenger mellom regelverk på selskapstillatelsesnivå og lokalitetsnivå kan benyttes mer effektiv, både som gulrot og pisk. Men da må helhetsløsninger implementeres samlet slik som de blir utredet og funnet nyttige, og få virke slik over tid. Dersom løsninger fragmenteres med nye forslag eller underveis åpner for unntak som undergraver opprinnelig intensjon, vil en vanskelig få effekt av samlet regulering.

For å oppnå denne gevinsten er det nødvendig å rendyrke sektormyndighetenes ansvar for sitt samfunnsoppdrag, forbedre sektorregelverk og gi handlingsrom til å operasjonalisere dette. Handlingsrom til å forbedre, omfatter klarere krav i sektorregelverket slik at ansvar, handleplikt og forbud trer sterkere fram i de ellers funksjonsbaserte reglene. Dette vil gjøre det enklere å gjøre rett for virksomhetene, og enklere å følge opp for tilsynet, til beste for både lik konkurranse og bærekraftig verdiskapning. Bestemmelser om tilbaketrekking ved manglende etterlevelse av vårt sektorregelverk bør operasjonaliseres opp mot den enkelte virksomhet, både for drift på lokalitet og opp mot produksjonsvolum på selskapstillatelsesnivå etter akvakulturloven.

Mattilsynets sektorregelverk gir hjemmel for tilbaketrekking av produksjon på lokalitet. Produksjonsvolumet på selskapstillatelsesnivå kan virksomheten imidlertid fortsatt bruke på andre lokaliteter. Dette gjør at effekten blir begrenset til den konkrete lokaliteten, og problemer med dårlig drift kan flyttes videre. Virkemiddelet kan også slå ulikt ut for virksomheter alt etter tilgang på lokalitetskapasitet. Tilbaketrekking på lokalitetsnivå må derfor kombineres med operasjonalisering av reglene om tilbaketrekking av selskapstillatelse helt eller delvis, midlertidig eller permanent med hjemmel

---

⁶ [NORCE rapport nr. 41-2022](#) Misund, Bård (2022). Kostnadsutvikling i oppdrett av laks og ørret: Hva koster biologisk risiko? NORCE Helse og Samfunn

i akvakulturlovens § 9. Handlingsrom til å operasjonalisere innebærer at Mattilsynet får reelt handlingsrom til å fatte nødvendige vedtak knyttet til tilbaketrekking på lokalitet. Fiskeridirektoratet får nødvendig formell myndighet og reelt handlingsrom til å fatte nødvendige vedtak knyttet til tilbaketrekking av selskapsvolum.

Vi mener at individuell tilbaketrekking av produksjonskapasitet ved brudd på sektorregelverket også kan kombineres godt med trafikklyssystemet og områdemessig regulering av miljøpåvirkning etter produksjonsområdeforskriften.

Slik operasjonalisering av krav til fiskevelferd og helse, kombinert med samtidige miljøkrav, vil være forutsigbare virkemiddel som næringen kan innrette seg etter. Slik operasjonalisering vil kunne virke som pådriver for nødvendige investeringer i riktig drift. Det vil bidra til likere konkurranseforhold og kan, hvis det får virke etter intensjonene, øke sikkerhet for langsiktige investeringer i bærekraftig drift og vekst som inkluderer både god fiskevelferd, -helse og miljø. Mattilsynet bidrar gjerne til å utrede dette videre.

Det må gjøres nødvendige grep for samlet omlegging i områder der miljøtilstand i området er i rødt og dødelighet, fiskehelse og fiskevelferd ikke er under kontroll

Utredningen foreslår i ulike sammenhenger ulike tiltak for endringer. Mattilsynet mener at det må sees på samlede grep i eksisterende fullt ut belagte områder der produksjonen nå ikke er hverken miljømessig eller velferdsmessig og helsemessig forsvarlig.

Utredningen går inn på retildeling av nedtrekk i produksjonsområder under særlige miljøkriterier. Dette er en løsning vi mener ikke vil ta tilstrekkelig hensyn til kriterier for fiskevelferd og fiskehelse. Samtidig innebærer det tildeling på særskilte kriterier som vil kreve særlige ressurser å administrere videre. Slike løsninger har vist seg å fungere dårlig. Slike løsninger står også i motsetning til utvalgets forslag om å oppheve tildeling av produksjonsvolum på særskilte kriterier.

Vi mener at det med fordel kan sees mer på effekt av en kombinasjon av individuelt nedtrekk ved manglende etterlevelse av vårt sektorregelverk på fiskehelse og fiskevelferd og f.eks. retildeling av nedtrekk etter produksjonsområdeforskriften som produksjonsvolum innenfor ny teknologi. Forutsetning er at ny teknologi er utredet, utprøvd og funnet egnet i tråd med dyrevelferdslovens krav til bl.a. hold og levemiljø for dyr.

En operasjonalisering av tilbaketrekking av produksjonsvolum overfor den enkelte virksomhet på lokalitetsnivå og selskapstillatelsesnivå ved manglende etterlevelse av sektorregelverket på fiskevelferd og fiskehelse kan bidra til nødvendig omlegging av drift av eget tiltak, og derfor mindre smittetrykk i området. Alternativt vil slike pålegg om reduksjon i seg selv kunne bidra til noe mindre smittetrykk i produksjonsområdet. Kombinert med retildeling av evt. nedtrekksvolum etter produksjonsområdeforskriften som ny teknologi innenfor produksjonsområdet, vil man kunne få til nødvendig omlegging og videre drift, uten særskilte vilkår.

En slik omleggingsprosess vil kunne gå hurtigere dersom man legger til grunn eksisterende smitte modeller og kombinerer med styrende beslutninger om hvilke lokaliteter som må tas ut av konvensjonell drift, eventuelt hvor ny kan etableres. I slik sammenheng vil en og ha muligheter for å se på omlegginger som tar høyde for problemstillinger knyttet til utfordringer ved smitte fra produksjon på naboanlegg og tilhørende problemstillinger.

Inn i vurderinger rundt varige gode og bærekraftige løsninger for produksjonsområdene, kan det være nødvendig å revurdere dagens rom for å bruke selskapstillatelser (biomassetak) mellom produksjonsområder. Det kan også være nødvendig å vurdere forholdet mellom innmelding av selskapstillatelser og lokalitetstillatelser opp mot hverandre, og om disse fortsatt kan brukes fritt.

Denne type samlede tiltak mener vi kan utredes, planlegges og gjennomføres pr produksjonsområde som koordinerte omleggingsgrep i et samarbeid mellom næring og forvaltning. Mattilsynet bidrar gjerne til å utrede dette videre.

Antalls- og mengdebegrensning på lokalitet, område og selskapstillatelsesnivå må utredes mer.

Mengderegulering i antall fisk i produksjonsområder, antalls og MTB-regulering på selskapstillatelsesnivå, områdenivå og lokalitetsnivå, i tillegg til mengde og antallsregulering etter sektorregelverk må diskuteres og utredes nærmere og i sammenheng. Der er mange problemstillinger som innbyrdes påvirker hverandre innenfor dette feltet.

Det er nødvendig å vurdere tiltak og ta grep i kritiske områder for ville laksebestander og for å vurdere hva som vil være nødvendige og hensiktsmessige løsninger for å fremme fiskevelferd og helse/biosikkerhet. Akvakulturnæringen må reguleres på en måte som gjør det mer lønnsomt å ta vare på hver enkelt fisk, og ikke som i dagens system der man kan kompensere for økt dødelighet ved å sette ut og fylle på med ny fisk.

Det bør utredes mer rundt potensialet i bruk av ny teknologi og digitale løsninger innen drift for kunnskapsinnhenting om fiskehelse, fiskevelferd og miljøtilstand til bruk i produksjonsregulering

Det ligger et stort potensial i denne type løsninger, når det gjelder både kunnskap om status på fiskehelse og fiskevelferd, men også mht lakselus og miljøpåvirkning. Utredningen nevner noe om dette. Vi mener det er et stort potensial i å bruke teknologiske løsninger og kunnskap fra drift på lokaliteter inn i områdetenking og plassering av framtidig mulig produksjon. Det krever gode hjemler for innrapportering av data for å kunne benytte dette potensialet, likeledes gode bestemmelser for deling av data.

Akvakultur av andre arter, fôr- og biprodukt

Akvakultur av andre arter enn laksefisk og matproduksjon av andre arter, både dyr og andre organismer, vil i kommende tiår få en mye større plass enn de har i dag. Perspektiver rundt dette bør belyses mer i en Stortingsmelding. Både fôr- og biprodukt tema hører inn under dette.

Sirkulær økonomi

Bruk av råvarer fra havbruksnæringen til gjødselvarerproduksjon er mangefult omtalt. Det er en økt interesse for å bruke fiskeslam og alger som råvare til produksjon av gjødselvarer. Fosfor er en begrenset ressurs, og fiskeslammet kan i fremtiden bli en viktig kilde til fosfor i matproduksjon. For bruk i gjødselvarer er det nødvendig at det utvikles produkter som er godt egnet i planteproduksjon og som enkelt kan fraktes til steder der det er behov. Samtidig må vi øke kunnskapsgrunnlaget slik at vi kan få en bruk av disse produktene som sikrer mattryggheten og som ikke skader matjord eller miljø på kort eller lang sikt.

Viktige tema fra utredningen

Kapittel 4: Bærekraftig verdiskaping i akvakultur

Se innspill om behov for mer utredning av grunnleggende vurderinger om mulig effekt av tiltak, over.

Kapittel 5: Akvakulturlovens formål og saklige virkeområde

Mattilsynet støtter forslaget om endring i akvakulturlovens formål, slik at den fremmer de mest overordnede og grunnleggende verdiene - langsiktig verdiskaping og bærekraft. Forslaget om endring er også en viktig for å synliggjøre prinsippet om bærekraftig utvikling, som er grunnleggende i nasjonal og internasjonal rett og politikk, eks FNs bærekraftsmål og EUs grønne skifte.

Ivaretagelse av fiskevelferd og fiskehelse er forutsetninger for å få og beholde akvakulturtillatelse. Dette er i dag regulert ved henvisning til matloven og dyrevelferdsloven som sektorlover i tildelingsregelverket. Det

er imidlertid behov for å synliggjøre dyrevelferdsloven som sektorlov på lik linje med matloven, i akvakulturlovens § 6. Mattilsynet mener det er viktig at krav til fiskehelse og fiskevelferd som forutsetninger for å drive akvakultur, får økt fokus i regelverket for tildeling av selskapstillatelser. Dette kan imidlertid synliggjøres på flere måter, uten å endre akvakulturlovens formål.

Vi mener at det hverken er hensiktsmessig eller nødvendig å ta inn henvisning til fiskevelferd og fiskehelse direkte i akvakulturlovens formålsbestemmelse.

Utforming av en formålsbestemmelse og eventuelle virkninger av innholdet i en formålsbestemmelse bør utredes og diskuteres nærmere i Stortingsmelding om havbruk. Dette gjelder også spørsmål om saklig virkeområde.

Kapittel 6. Biosikkerhet

Bruk av begrepet biosikkerhet må også nærmere diskuteres og eventuelt gås opp. Dette er et begrep som er lovregulert i AHL, EUs dyrehelseforordning, regulert i norsk rett via dyrehelseforskriften, akvabiosikkerhetsforskriften m fl, og stiller krav for godkjenning av produksjon. Både likt innhold og eventuelt ulik forståelse av hva man legger i dette begrepet opp mot selskapstillatelser, områdeforvaltning, og lokalitetsklarering /godkjenning kan skape misforståelser i et allerede svært komplisert landskap. Klargjøring er derfor nødvendig.

Mattilsynet støtter i hovedsak utvalgets tiltak for bedre biosikkerhet, med de innspill som er nevnt over. Ett viktig tiltak er i denne sammenhengen en bedre lokalitetsstruktur, noe som igjen har sammenheng med kommunenes arealplaner. Sentralt står etablering av egnede soner, brangater og koordinert drift. Utvalget peker også på bruk av ny teknologi.

Utvikling av ny teknologi og nye produksjonsformer kan endre risikobildet og utvikling må derfor bygges på kunnskap samtidig som ny kunnskap må bygges opp gjennom systematisk overvåking av drift og deling av data. For å bruke kunnskap og erfaring i risikovurderinger må overvåking gjennomføres etter vitenskapelige prinsipper i tett samarbeid med forskningsinstitutt.

Mattilsynet er enige i havbruksutvalgets anbefalinger, men mener at utvalgets forslag er for lite konkret for å vurdere om hensynet til biosikkerhet blir ivaretatt. Mattilsynet forvalter i dag kun på lokalitetsnivå, med unntak av kravet og koordinert brakklegging og krav om å etablere soner ved utbrudd av sykdom. En forvaltning av område og ikke bare lokalitet kan bidra til å styrke arbeidet med å forebygge spredning av sykdom. Hvordan regelverket i fremtiden må utformes for å ivareta dette hensynet er sentralt. Dette er noe som må utredes videre i arbeidet med ny stortingsmelding om havbruk, i lys av våre innspill over.

Kapittel 7 - Arealplaner og forvaltning

Utredningen foreslår gode tiltak mht arealplanlegging. Arbeid med arealplanlegging må styrkes og innebære at nye områder planlegges og gis lokalitetstillatelser med blandet teknologi.

Bedre arealplaner kan bidra til bedre lokalitetsstruktur som et viktig tiltak for å begrense spredning av sykdom og parasitter. Mattilsynet kan fremme innsigelse til arealplaner, f.eks der det planlegges nye akvakulturområder som vil komme i konflikt med Mattilsynets regelverk. Det er et problem at kommunene ikke ser områder i en større sammenheng, over kommunegrensen, når man planlegger for nye områder til akvakultur.

Midlene fra Havbruksfondet bidrar til at kommunene tilrettelegger og planlegger for akvakultur i større grad, men kan føre til en «frimerkeplanlegging» som hindrer planlegging på tvers av kommunegrense. Mattilsynet støtter derfor Havbruksutvalgets forslag om en helhetlig planlegging av akvakultur der statlige myndigheter fastsetter avgrensning av planområdene i sjø, eksempelvis ved pålegg om interkommunalt plansamarbeid eller gjennom statlige planretningslinjer for planlegging i sjøområdene.

Videre er vi enig i at statlige myndigheter må tidligere inn i planprosessene, være tydeligere ved større involvering, tydeligere krav og bedre veiledning om kunnskapsgrunnlag og konsekvens-utredninger i planprosesser. Havbruksutvalgets forslag om å legge til grunn en statlig styrt tematisk, «masterplan» for planlegging av areal i sjø som er forpliktende for kommunens arealplanlegging vil være en god løsning for en overordnet, kunnskapsbasert arealforvaltning. Samlet kunnskapsgrunnlag om bruk og vern i kystsonen og statlig sektorregelverk må legges til grunn for en slik plan.

Temaet planlegging og lokalitetsstruktur reiser også spørsmålet om felles digitale strukturer. Dette er et komplekst område som må problematiseres, utredes og diskuteres mer i en Stortingsmelding. Med mange konkurrerende løsninger kan det være kompliserende og forsinkende for løsning av de enkelte aktørers ulike samfunnsoppdrag å forholde seg til oppbygging og tjenester fra en felles aktør. BarentsWatch er et eksisterende system med modul for arealplanlegging og brukes av mange ulike aktører. En må vurdere om felles behov kan løses og leveres gjennom tilpasning av de muligheter som allerede ligger her.

Kapittel 8 Miljøpåvirkning

Kapitlet reiser viktige spørsmål. Mattilsynet vil her nevne det vi mener er viktige forutsetninger for en god diskusjon om miljøpåvirkning og muligheter for å regulere denne.

Fiskevelferd

Vi har innledningsvis kommentert det nødvendige i å se på fiskevelferd i sammenheng med miljøpåvirkning. Det er vanskelig å si noe om aktuelle tiltak og løsninger når det gjelder for stor miljøpåvirkning uten å nevne negative konsekvenser for fiskevelferd som en del av helhetsbildet. Det er derfor behov for å utrede mer rundt sammenhenger mellom tiltak som skal motvirke miljøpåvirkning og korresponderende negative konsekvenser for fiskevelferd. Økt behandlingsfrekvens for å holde lusetallet lavt fører til økt dødelighet og dårlig velferd. Forskrift om bekjempelse av lakselus pålegger ikke behandling, den pålegger oppdretter å holde kontroll med nivået av lakselus. Tiltak kan følgelig være andre enn behandling, men det er behandling som oftest velges av oppdretter. Fiskene lider og dør på grunn av skader, hyppig og røff håndtering i forbindelse med tiltak mot lakselus. Skader f.eks. på skinn, kan føre til sykdom. Motsatt behandles også syk fisk, den får lettere skader. I tillegg til høye dødelighetstall blir store mengder fisk utsatt for betydelige skader, sykdom og belastninger, uten at de dør av dem, før de blir avlivet for ordinær slakting.

Miljømål i vannforskriften

Problemstillinger knyttet til miljømål i vannforskriften i vannforekomster som er vesentlig påvirket av lakselus, hører etter vår oppfatning også inn under diskusjonen om miljøpåvirkning. Pr. i dag vil gjeldende forvaltning ikke være tilstrekkelig for å oppnå miljømålene etter vannforskriften i vannforekomster som er vesentlig påvirket av lakselus innen planperioden 2022-2027. Det viktigste tiltaket vil etter vår oppfatning være gjennom arealplanlegging for å oppnå en bedre lokalitetsstruktur og mer egnede soner. Dette må kombineres med teknologi som begrenser utslipp. Forvaltning både på lokalitet og område vil være nødvendig og bør utredes.

Representative tall for lakselus

Dagens lakselusforskrift gir ikke gode, representative tall for lakselus i anleggene. Større mengder fisk i merdene, lukket teknologi og akvakultur på mer eksponerte lokaliteter, gjør også at den manuelle tellemetoden for lakselus ikke lenger egner seg som basis for telling av lus i fremtiden.

Mattilsynet jobber nå, sammen med produsenter, oppdrettsnæring og forskning, med å få standardisert nye, automatiske metoder for å telle lakselus. Målet er å få et mer korrekt bilde av den reelle lusesituasjonen i anleggene, riktigere tall for vekst i trafikklssystemet og et bedre grunnlag for å regulere lakselus i anleggene.

Representative tall vil gi et riktigere grunnlag for kunnskap og nødvendige grep både etter lokalitetsregelverk og produksjonsområdeforskriften. Automatisert lusetelling er et eksempel på tema som faller inn under potensialet for bruk av ny teknologi for kunnskapsinnhenting om fiskehelse, fiskevelferd og

miljøtilstand til bruk i produksjonsregulering, nevnt innledningsvis over under *Tema som må belyses mer enn det utredningen går inn på.*

Trafikklyssystemet bør beholdes for områdevis regulering av miljøpåvirkning. Regelen om unntaksvekst i produksjonsområdeforskriften må strammes vesentlig inn.

Mattilsynet ser at utvalget foreslår å ta bort eller endre ordningen med unntaksvekst etter trafikklyssystemet / produksjonsområdeforskriften, og vi støtter dette. Mattilsynet mener at unntak kun bør gis til lokaliteter som har en slik teknologi at egg og frittsvømmende stadier av lakselus ikke slippes ut i frie vannmasser. Dette er også i tråd med Havbruksutvalgets forslag om å vurdere tiltak for å fremme utvikling og bruk av utslippsreducerende teknologi.

Antalls- og mengdebegrensning på lokalitet og selskapstillatelsesnivå

Antall – og mengdebegrensning må reguleres på lokalitetsnivå gjennom vårt sektorregelverk. Spørsmålet er om dette er tilstrekkelig eller om det også fortsatt må reguleres på lokalitetsnivå gjennom samlet lokalitetsklarering. Mattilsynet er usikre på konsekvensen av forslaget om utelukkende regulering gjennom sektorregelverk og frykter mer omfattende og krevende saksbehandling som medfører mange klagesaker og uenighet om tilstand. Næringen vil ha stor økonomisk gevinst av å få så mange og så stor lokalitetsbiomasse som mulig, noe som vil legge stort press på tilsynsmyndighet. Det er derfor viktig at det er forutsigbart hvor (hvilke lokaliteter/områder) og hvordan (eks. 0 utslipp) veksten kan driftes.

Betydning for spredning av smitte

Spredning av lakselus er avhengig av antall verter i sjøen. Forvaltning i antall- og mengdebegrensning av fisk på selskap, lokalitet og områdenivå er nødvendig ved grunnleggende vurderinger av fiskehelse og fiskevelferd. Dette gjelder både ved klarering og drift på den enkelte lokalitet og for å forebygge risiko for spredning av lakselus og annen smitte til ville laksebestander som følge av for stor fisketetthet.

Betydning for areal og områdestruktur

En øvre grense for antall fisk som til enhver tid kan produseres innenfor et område er viktig når man skal planlegge for areal til akvakultur i et område, plasserer lokaliteter og områdestruktur og sette krav til drift. Dette gjelder både ved planlegging av nye områder, men også for å ta grep inn mot allerede fullt regulerte områder.

Betydning for regulering med utslippskvoter

Utslippskvoter for lakselus kan være en bærekraftig regulering i produksjonsområdene og ha virkning for lakselus bekjempelse, men må diskuteres i lys av negative effekter for velferden for fisken. To viktige forutsetninger må ligge til grunn for en slik regulering. Gode tall for lakselus som til enhver tid gjenspeiler den reelle lakselus situasjonen i anlegget og grenser for antall fisk på selskapsnivå, på lokaliteten og i området. For å innføre en slik regulering må vi ha et bedre system for telling og rapportering av lakselus og en regulering i antall fisk i tillegg til MTB.

Avgift på lakselus og utslippskvoter

Vi mener de grep som vi har skissert innledningsvis er mer aktuelle, målrettede og hensiktsmessige enn avgifter og utslippskvoter.

Tiltak som avgift og utslippskvoter kan ha virkning for lakselusbekjempelse men har åpenbart også store negative konsekvenser for fiskevelferd, og må diskuteres i lys av dette.

Det er viktige prinsipielle og etiske spørsmål knyttet til sammenhengen mellom konsekvenser for fiskevelferd, fiskehelse og luseavgift, og det å skulle kunne betale seg ut av regelverksbrudd, som ikke er belyst i utredningen. Disse spørsmålene bør adresseres nærmere dersom en går videre med å vurdere spørsmål om avgift.

Mattilsynet mener tilsvarende spørsmål som for luseavgift, reiser seg ift. utslippskvoter.

Kapittel 9 Fiskevelferd

Mattilsynets viser til innledende innspill om fiskevelferd, over.

Vår vurdering er at de foreslåtte tiltakene i seg selv er ikke tilstrekkelig til å bedre den alvorlige situasjonen norsk oppdrettsnæring i dag står i. Vi mener fortsatt at det er behov for en regulering som gjør det mer økonomisk lønnsomt å ta vare på hver enkelt fisk. Utvalget har vurdert konsekvensen av å begrense mengden smolt det er tillatt å sette ut slik at ikke lenger en kan kompensere for høy dødelighet ved å sette ut mer fisk. Utvalget frykter at dette kan føre til at syk og påkjent fisk blir stående lenger i sjø. Mattilsynet mener derimot at dette kan forhindres gjennom tydeligere krav og akseptkriterier i regelverket som skal sikre at fisken slaktes ut ved dårlig velferd. Vi mener derfor at dette må utredes nærmere.

Mattilsynet mener derfor at antallsbegrensing som supplement til dagens MTB kan være et effektivt tiltak, og bør utredes videre i arbeidet med ny stortingsmelding for havbruk. Regelverket må ha klare og målbare krav og angi tydelige konsekvenser ved brudd på regelverket.

Mattilsynet mener at avgift for dødfisk er et uegnet økonomisk insentiv for å fremme god helse og velferd

Mattilsynet tror ikke en avgift på beregnet per dødfisk vil være egnet til regulatoriske formål. Om dette skulle vært brukt måtte avgiften vært svært høy for å kompensere for gevinst fortsatt produksjon. I utredningen eksemplifiseres dette virkemiddelet med en avgift på 20 øre per fisk. Dette vil på ingen måte være en avgift i en størrelsesorden som vil kunne gi en tiltenkt effekt. Vi viser til det vi har sagt innledningsvis om tilbaketrekking av produksjonsvolum på selskapstillatelsesnivå ved manglende etterlevelse av sektorregelverk. Vi mener dette er det sentrale økonomiske insentiv for å fremme god helse og velferd.

Mattilsynet mener at en kombinasjon av dødelighet og slaktekvalitet kan være egnede velferdsindikatorer til regulatoriske formål

Utredningen drøfter i hvilken grad velferdsindikatorerne tilvekst, slaktekvalitet og dødelighet er egnet til regulatoriske formål. Mattilsynet er enig i at tilvekst ikke er en egnet indikator. Slaktekvaliteten på norsk laks har sunket de siste årene, med økende innslag av sårskader som følge av sykdom og hardhendte avlusinger. Ved å kombinere dødelighet og slaktekvalitet tror vi at aktørene vil kunne motiveres for å slakte ut fisken før problemene blir for store. Dette vil i sin tur støtte opp om bærekraftig og lønnsom verdiskapning gjennom å bedre omdømme og gjøre forbrukerne trygge på at de oppdrettsfisken de kjøper ikke har vært klinisk syk.

Når nå teknologi for kontinuerlig overvåking av ytre velferdsindikatorer er tilgjengelig kan den benyttes for nye løsninger.

Kapittel 10 Om tillatelsesregulering av akvakultur

Kapitlet reiser viktige og omfattende problemstillinger. Vi viser til innspill og kommentarer innledningsvis. I tillegg tar vi her opp enkelte tema, men får ikke gått i dybden på kompleksitet. Om ønskelig kan Mattilsynet kommentere nærmere på dette kapitlet.

Slik Mattilsynet forstår utvalgets anbefalinger, ser de for seg en forenkling av tillatelsessystemet ved at de fleste særtillatelser avvikles og vilkår i tillatelsene tas ut. Utvalget foreslår krav heller knyttes til driftsregelverket samt at miljøtilstanden i produksjonsområdet skal legges til grunn i arealplanlegging og godkjenning av lokalitet. Vi oppfatter at dette kan være riktige tilnærminger, spesielt kombinert med tiltakene vi har foreslått over om operasjonalisering av tilbaketrekking.

Skille på art

Mattilsynet mener det ut fra dagens system er fornuftig fortsatt å skille på art i tildelingsregelverket. For oppdrett av nye arter dyr eller ny bruk av eksisterende arter i oppdrett, krever dyrevelferdslovens utredning av om en art er egnet for hold.

Akvakultur i ulike stadier i produksjonen, Mattilsynet er enig med utvalget i at skillet mellom settefisk og matfisk kan utredes nærmere med sikte på opphevelse

For fiskehelse og biosikkerhet er vannkvalitet, vannkontakt med andre anlegg og flytting av fisk som er de viktigste kriteriene. Det er den smittemessige vurderingen av de ulike driftsformer som har betydning, ikke om det er settefisk eller matfisk som vurderes. Regler for velferd vil være like for ulike faser av en produksjon. Mattilsynet er derfor enig med utvalget i at skillet mellom settefisk og matfisk kan utredes nærmere med sikte på opphevelse. Dette vil gi lettere bruk av noe regelverk som i dag på grunn av skillet ikke er tilpasset f.eks. oppdrett på land. Det kan og gi andre virkninger der nettopp skillet har betydning for hva som gjelder av driftskrav f.eks. mht rapportering. En utredning vil gi et godt bilde av konsekvenser og nødvendige tilpasninger før skillet eventuelt oppheves.

Kapittel 11 Akvakulturtillatelser for å ivareta særskilte hensyn

Mattilsynet er enig med utvalget i at både særtillatelser og bruk av særlige vilkår for tildeling av selskapstillatelser, bør opphøre.

Mattilsynet mener oppheving av ordningen med tillatelser til særlige formål vil være fornuftig.

For tillatelser til slaktemerd kan det være spørsmål knyttet til krav til biosikkerhet, helse og velferd som vi kan bidra til å se nærmere på. Når det gjelder forskningstillatelser mener vi at det er riktig å revidere ordningen for å sikre at målet med forskningstillatelser i større grad oppnås. Vi bidrar gjerne også her.

Vi støtter også at tillatelser med særlige kriterier ikke lenger bør brukes. Særlige kriterier i tillatelser har medført store utfordringer knyttet til ulike fiskevelferdsspørsmål, særlig innenfor akvakultur av laksefisk. Det har vært utfordrende å håndheve krav til fiskevelferd og fiskehelse når vi som fagmyndighet først kommer inn i bildet ved lokalisering, ref utviklingstillatelser, og kriterier om rensefisk og triploid fisk ved grønne tillatelser. Annen type løsning der Mattilsynet skal bidra i saksbehandling gjennom enkeltvurderinger knyttet til regulering på selskapstillatelsesnivå, ref unntaksvekstbestemmelsen i produksjonsområdeforskriften, gir stor ressursbruk i Mattilsynet uten effekter for løsning av vårt samfunnsoppdrag.

Det er viktig å unngå tilsvarende type løsninger innenfor framtidig utvikling. Vi mener derfor at det må fokuseres på å synliggjøre krav til fiskevelferd og helse/ biosikkerhet som forutsetning for å få og beholde akvakulturtillatelse på selskapsnivå. Men hvilke kriterier som gjelder og hvordan ivareta disse, må framgå av vårt sektorregelverk og oppdateres gjennom dette.

Miljøtillatelser

Forslaget om retildeling av kapasitet innenfor områder med miljømessige utfordringer med miljøkriterier for produksjonen, innebærer etter vårt syn nettopp tildeling av produksjonsvolum med særlige kriterier. Vi er derfor skeptiske til slike løsninger. Vi mener våre forslag over om samlede grep innenfor slike områder, kombinert med løpende effekt av mekanismer for risiko for nedregulering individuelt ved manglende etterlevelse av fiskevelferd og fiskehelse, og områdemessig ved miljøregulering etter trafikklyssystemet, vil kunne gi den nødvendige og forutsigbare produksjonsregulering.

Kapittel 12 Tildeling, endring og tidsbegrensning av akvakulturtillatelse

Akvakulturtillatelser ikke bare som utvalget sier, kan danne, men danner etter vårt syn grunnlag for rettigheter og plikter, og danner grunnlag for kontroll og tilsyn. De representerer også et begrenset gode inn i allmenningen som areal for akvakultur representerer i sjø. Uansett hvor akvakultur skjer, gjelder kravene etter dyrevelferdsloven, matloven og AHL. Myndighetens adgang til endring og tilbaketrekking er aktuelle og viktige virkemidler for effektiv håndheving av regelverket. Vi har omtalt dette innledningsvis. Mattilsynet mener at akvakulturlovens gjeldende system for tilbaketrekking på selskapstillatelsesnivå kan fungere godt dersom det blir operasjonalisert etter intensjonen når det gjelder mangler ved sektortillatelsene. Det forutsetter at også sektorregelverket blir operasjonalisert etter sin intensjon. Bruk av

tilbaketrekking på selskapstillatelsesnivå er et viktig virkemiddel. Ved å utnytte handlingsrommet og sammenhengen i regelverket kan samlet produksjonsregulering bli bedre.

Kapittel 14 Teknologeutvikling og risikostyring

Mattilsynet støtter Havbruksutvalget når det gjelder behov for å styrke arbeidet med helhetlig risikostyring. Et tydeligere sektorregelverk vil gjøre risikostyring og god internkontroll enklere.

Vi vil også peke på at helhetlige risikovurderinger må legges til grunn allerede ved design av nye konsepter som skal benyttes i de ulike ledd i verdikjeden. Utvikling av ny teknologi, metoder og utstyr må bygges på eksisterende kunnskap og risikovurdering. Avdekkes risiko uten tilstrekkelig kunnskap til å vurdere effekt på fisken, kreves utprøving etter vitenskapelige prinsipper og dokumentasjon, jf. dyrevelferdslovens regelverk. Vi savner at dette er nevnt i rapporten.

Kapittel 15 Organisering av akvakulturforvaltningen

Ansvar for matloven og formål å fremme fiskehelse og biosikkerhet, og ansvar for dyrevelferdsloven og formål å fremme dyrevelferd, må fullt ut fortsatt ligge hos Mattilsynet og i sektorlovene. Sammensatte lovformål på tema som i enkelte tilfelle står mot hverandre, gir uklare ansvarsforhold og usikkerhet om hva som gjelder både for næring og forvaltning. Resultatet kan bli et sovende regelverk, og / eller en regelbruk som dreier mot å samkjøre formål til det som samlet sett oppfattes enklest å oppfylle, snarere enn å ivareta de hensyn lovgiver har ment.

Mattilsynet har i tillegg til sitt samfunnsoppdrag på dyrehelse og dyrevelferd, ansvar for mattrygghet, drikkevann, fôr, biprodukter, plantehelse og kosmetikk og beredskapshåndtering for hendelser innenfor de aktuelle områdene. Det meste av disse forvaltningsområdene ligger under EØS-avtalen. Vi viser til det som er sagt innledningsvis over, under *Generelle forutsetninger*. Den tette sammenhengen i oppgaver og oppgaveløsning innenfor Mattilsynet er viktig for god forvaltning av fiskehelse- og fiskevelferd og derfor også viktig å peke på i lys av diskusjon av helhetlig forvaltning av akvakultur og nærmere organisering av akvakulturforvaltningen.

Innsamling, forvaltning og bruk av kunnskap i akvakulturforvaltningen

Både myndighetene og næring kan ha god nytte av deling av data. Det er som nevnt over også viktig at den enkelte sektormyndighet har tilstrekkelig gode hjemler for å innhente de data som har betydning for eget samfunnsoppdrag, og eierskap til egne data. Regjeringen ønsker å offentliggjøre mer, ved at data skal deles når det kan, og skjermes når de må. Dette vil være en del av våre kommende oppdrag. I en slik setting er det viktig at den enkelte sektormyndighet får ha styring med hvilke data som skal rapporteres og hvordan innrapportering skal skje for å få rette opplysninger til rett tid for best mulig løsning av samfunnsoppdraget. Data kan på eventuelt deles i ettertid basert på behov, med andre myndigheter eller offentlig.

Utvalget foreslår at miljøtilstanden i et produksjonsområde avgjør drift og produksjonsvolum i området. Vi viser her til våre innspill over, både om ulike løsninger i bruk av gjeldende regelverk, og betydningen av å utrede mulighetene for bruk av ny teknologi ved avklaring av produksjonsregulering. Fiskevelferd må uansett hensyntas ved utforming av modell. Forvaltning etter slik modell vil også stille store krav til kunnskapsgrunnlaget. Det krever derfor store investeringer i kunnskap form av forskning og innrapporterte data. Også i denne sammenhengen er gode hjemler for innhenting av data, deling av data, og klare krav til datakvalitet av stor betydning. Myndighetene må dimensjoneres og ha tekniske løsninger som gjør det mulig å ta imot data, samt verktøy og kompetanse til å gjennomføre analyser.

Temaet planlegging og lokalitetsstruktur reiser også spørsmålet om felles digitale strukturer. Dette er et område som må problematiseres, utredes og diskuteres mer i en Stortingsmelding. Digitale strukturer er et komplekst område med mange konkurrerende løsninger. Det kan være kompliserende og forsinkende for løsning av de enkelte aktørers ulike samfunnsoppdrag å forholde seg til oppbygging og tjenester fra en felles aktør. BarentsWatch er et system som i dag allerede eksisterer og brukes av mange ulike aktører. Det er en modul for arealplanlegging i dette systemet. En må vurdere om ikke det samlet sett er den beste løsning at felles behov kan løses og leveres gjennom tilpasning av de muligheter som allerede ligger her.

Hvordan sikre et effektivt og samordnet regelverk, styring, tildeling og tilsyn og kontroll

Vi velger å behandle disse tema samlet ut fra fellesnevnerne. Det grunnleggende spørsmål er samordning – hva betyr det? Og er samordning det samme som god løsning av samfunnsoppdrag og ivaretagelse av regelverksformål som lovgiver har fastsatt?

Mattilsynet viser til at sektorregelverket vi forvalter som før nevnt, i stor grad er forordningsbasert EØS-regelverk, og der gjeldende regelverk både på helse og velferd er felles med reglene for landdyr. Vi ser sektorspesifikt regelverk som det eneste hensiktsmessige for vårt ansvarsområde. Vi har også forpliktelser om hvordan gjennomføre tilsyn og kontroll.

Utvalget peker på ulikt samfunnsoppdrag, målstruktur og ulikt geografisk virkeområde som utfordrende for samordning av myndighetene. Utvalget nevner Mattilsynet og Fiskeridirektoratet som eksempel. Mattilsynet erfarer at ulike formål og samfunnsoppdrag kan gi utfordringer for samordning og noen ganger også samarbeid mellom Mattilsynet og Fiskeridirektoratet. Samordning ut fra forskjellige prioriteringer, ulike formål og samfunnsoppdrag kan samlet sett gi dårligere måloppnåelse og feil ressursbruk sammenlignet med å ikke samordnes.

I tillegg til ulike formål og utfordringer med prioriteringer etter formålene, har det skjedd store endringer de siste 20 årene, fra nasjonalt regelverk på fiskehelse og fiskevelferd til nå overveiende EØS - forordningsbasert regelverk som vi forvalter. I denne sammenheng stiller også EUs kontrollforordning krav til hvordan medlemsland skal gjennomføre kontroll, og EU sin dyrehelseforordning stiller blant annet krav til de som skal utøve kontrollen. Uklare ansvarsforhold mellom sektormyndighetene og uklare knyttet til koordinerende roller kan føre til at Norge ikke oppfyller krav i EØS-avtalen. Dette kan igjen få betydning for markedsgang. Dette er også et viktig moment inn i en diskusjon om samordnet styring.

Vi mener den beste måten å sikre forutsigbarhet for næringen, et effektivt regelverk, styring, tilsyn og kontroll, er å tilstrebe at sektorregelverket blir klart og tydelig, at det blir synliggjort som forutsetning for akvakultur, og at sammenhengen og hvordan regler er ment å samvirke mellom sektorregelverket og akvakulturlovens regler blir tydelig både for de ulike forvaltningsorganene som skal anvende regelverket og for virksomhetene som skal følge det.

I tillegg er det viktig at akvakulturlovens regler ikke uthules med unntak og fragmentariske tilpasninger som motvirker den samlede intensjonen i regelverket. Dersom regelverket samlet sett får virke slik det er ment, vil det også for vår del bli enklere å få holde fokus på våre kjerneoppgaver, bruke våre ressurser på vårt samfunnsoppdrag og å drive en effektiv forvaltning, både mht arealplanlegging, behandling av etableringssøknader og tilsyn med drift.

Slik sett er koordinering og samarbeid istedenfor samordning et bedre ord for det vi alle ønsker å oppnå – mer effektiv løsning av vårt samfunnsoppdrag for å legge til rette for at det skal være enkelt å gjøre rett, fremme fiskevelferd og fiskehelse, lik konkurranse og god markedsgang. Alt et nødvendig grunnlag for helhetlig forvaltning og bærekraftig verdiskapning i akvakultur.

Effektiv klagesaksbehandling

Mattilsynet mener utvalget her viser til en rekke aktuelle og viktige problemstillinger. Havbruksutvalgets momenter tar utgangspunkt i klagesaksbehandling knyttet til selskapstillatelsesnivå, som Fiskeridirektoratet har ansvar for. Beskrivelsen er imidlertid også gjenkjennbar for Mattilsynet som sektormyndighet.

Hvordan klagesaksbehandling må organiseres, er del av en pågående debatt der også Sivilombudet har uttalt seg. Vi har derfor ikke ytterligere kommentarer til denne.

Med hilsen

Lise C. Rokkones
seksjonssjef

*Dette dokumentet er elektronisk godkjent og sendes uten signatur.
Dokumenter som må ha signatur blir i tillegg sendt i papirversjon.*